

REFLEKSIJE NA SUPERVIZIJO

Z zadovoljstvom lahko ugotoviva, da dnevi socialnih delavk in delavcev v Ljubljani niso minili brez razprave o superviziji. O njej se je ponovno govorilo kot o vsebini in metodi, ki naj bi segla v vsako institucijo in hišo, ki se ukvarjajo z ljudmi na področju socialnega varstva. V dvodnevnem druženju in predstavljanju svojega dela je bila pogosto izražena potreba po permanentnem učenju za stroko.

Govorili smo o tem, kako pomemben je supervizijski proces pri oblikovanju poklicnih kompetenc in osebne poklicne identitete. Kar nekaj prispevkov je izražalo potrebo po suportivni superviziji, zlasti v smislu pomoči, razbremenjevanja, prepoznavanja svojih želja, potreb, pričakovanj. Vse to je pogosto povezano s potrebami naših strank, njihovih pričakovanj in tudi okolja od nas samih.

Prispevek kolegice Anke Zdovc s Centra za socialno delo v Domžalah je v celoti obravnaval problem izgorevanja socialnih delavcev na centrih. Tudi rezultati njene raziskave kažejo na »težavo«, ki se je v svojem delovanju zelo intenzivno loteva tudi supervizija. Ta lahko s svojimi tehnikami in metodami tudi preprečuje pogosto prisotne procese izgorevanja.

Šele nekaj let o problemu izgorevanja govorimo tudi na našem področju. In vedno bolj se zavedamo, da prav ta proces ogroža ne samo učinkovitost dela strokovnih delavcev, ampak tudi uspešnost teh služb nasploh. Dejstvo namreč je, da so zaradi začetka strokovnega šolanja za to področje pred nekaj desetletji strokovni kadri ves ta čas delovali v tem okolju in so zelo izpostavljeni omenjeni situaciji in iz nje izhajajočim problemom.

Prav naši poklici so se v zadnjih letih nedvomno znašli v specifičnem položaju.

Čas večjih družbenih sprememb je pogojeval prenekatero osebne stiske in krize ter tako povečal pritiske na strokovne delavce, zaposlene v teh oblikah strokovne pomoči.

Povsem običajno je, da simptome izgorevanja težje prepoznavamo pri sebi kot pri drugih. Zato je supervizija pomembna s svojim varnim prostorom, kjer lahko iščeš in preverjaš nove konstrukte resničnosti. Tu je dovoljeno, da vsak zaznava resničnost s svojega zornega kota, skozi svoje izkušnje in skozi svoja očala.

V nadaljevanju je bil pomen supervizije zaznaven tudi kot nenehna potreba po učenju. Nove vloge, nove naloge, dodatna usposabljanja so se v zadnjih letih intenzivneje dotikala socialnih delavcev.

Spremembe, cilji, dileme in hotenja strokovnih delavcev so vključene v posamezne segmente in faze supervizijskega procesa. V superviziji je tako prostor in možnost za preverjanje in oblikovanje ciljev za profesionalno vlogo posameznika.

Kar nekajkrat v teh dneh sem zaznala potrebo po prepoznavanju in graditvi suportivne mreže. Kako dobri smo, ko gradimo in iščemo rešitve za naše stranke in njihove potrebe. Prepogosto pa pozabljamo tudi na svoje potrebe in pomen njihove zadovoljitve za uspešno socialno delo.

Vesela sem teh drobnih korakov, ki jih lahko zaznavam na poteh supervizije, in če pogledam nazaj, kako drugačna je ta pot. Pogosto sem se borila z dilemo, ali je to, kar delamo, res tisto pravo ali ne. Kaj je z menoj in kaj s peščico kolegic in kolegov, da nam je dobro le takrat, ko lahko ob težkih tiskah strank v skupini povemo, podelimo, dorečemo, napravimo in preverimo.

Da je danes drugače, mi dokazujejo skupine in posamezniki, s katerimi delam kot supervizorka.

Koliko zanimivih spoznanj, refleksij, evalvacij, koliko različnega in zanimivega. Kaj supervizija pomeni posameznim članom, pa naj povedo naslednja evalvacijska sporočila:

supervizija je pot skozi labirint lastnih čustev, razmišljanj, izkušenj in sanj [...] do novih spoznanj.

je pogled vase, pogled v druge

je ogled sebe, ogled drugih

je razmišljanje, spreminjanje, rast

je možnost, da ti življenje postane priložnost, ne grožnja

supervizija ni le teoretično usposabljanje, je trdo delo na sebi

subtilnost, skladnost, lepota, dobrota in humornost poleg stroke, znanja in izkušenj dajejo osebno strokovno odličnost

izkušnja, učenje posebne vrste

supervizija kot šopek, v katerem so zbrana različna znanja in izkušnje

Torej: škoda bi bilo biti nesrečen v tako zanimivem poklicu.

Doris Erzar Metelko

Prepoznavam, da mi je izobraževanje za supervizijo dalo veliko več, kot sem na začetku sploh upala pričakovati, in da me je naučilo dosti tega, kar mi pomaga osmisлити delovni dan in mu dati prijazen obraz. S supervizijo kot obliko dela sem se prvič srečala v didaktičnih skupinah prof. Azre Kristančičeve in pozneje pri dr. Čačinovičevi in dr. Stritihu. Zaradi vključitve v štiriletno izobraževanje izkustvene družinske terapije je bilo sodelovanje v tej skupini pretrgano, po končanem izobraževanju pa sem z veseljem sprejela vabilo Socialne zbornice za vključitev v skupino za izobraževanje v superviziji.

Način podajanja strokovnih tem in delo ter vodenje skupin so bile zares prijetne izkušnje in hkrati spodbuda, da sem se odločila za delo s skupino supervizantk na Centru za socialno delo na Ravnah na Koroškem. Kolegice na centru so moj predlog z veseljem sprejele in skupaj z njimi sem lahko dopolnjevala in utrjevala pridobljeno znanje in se utrdila v prepričanju, da je supervizija kot način dela učinkovita pomoč svetovalcu na različnih področjih. Področja, na katerih so moje izkušnje in zaznave ter nove pridobitve zelo podobne izkušnjam supervizantk, so naslednja:

1. Področje osebnega razvoja, kar vidim kot nekakšen prostor in čas, kjer se izrazi vse tisto, kar kot poklicna svetovalka prinašam v svetovalni odnos s svojo človeško-osebnostno dimenzijo. V tej razsežnosti mi je supervizijsko učenje pomagalo zlasti pri:

a) Odkrivanju in razumevanju lastnega ozadja, lastnih čustev in odzivov. Kolegice iz skupine so nekaj podobnega izrazile v naslednjih utrinkih:

Zadnje čase sem pri delu doživljala občutke krivde; ko pa smo se dotaknile stvari, ki so bile za marsikatero od nas boleče, je to na koncu vedno pripeljalo do olajšanja.

Pričela se je razkrajati jeza, ki jo občasno čutim do ljudi, ki ne slišijo, ki ne zmorejo narediti koraka naprej z že uhojene poti.

b) Prepoznavanju lastnih moči, energije in duha, prepoznavanju tistega, kar me lahko ovira in mi onemogoči, da bi zadano nalogo uspešno rešila, in delu na tem. Supervizantke so o tem zapisale:

Vesela sem bila, da sem lahko vnašala v pogovor svoja doživljanja in zaznave in poskušala voditi kolegico skozi njen primer in da sem delno ujela jedro rešitve problema – zavedanje lastne pozicije.

Menim, da sem imela priložnost spregovoriti o svojih dilemah, vprašanjih ter možnostih, da prepoznavam svoje izkušnje, zamisli in razmišljanja v srečanju z drugimi.

c) Povečanju lastne občutljivosti in sposobnosti za razmejitve med zasebnim in službenim. Ena od supervizantk je v poročilu zapisala:

Kar pa meni pomeni največ, je to, da se začnemo učiti ločevati lastno težavo od težave stranke.

2. Področje sodelovanja je prostor, kjer se ob reševanju delovne naloge srečujemo s sodelavci, z uslužbenci drugih institucij in njihovimi pravili, s službami na različnih ravneh. Tukaj lahko gotovo srečamo veliko izzivov, in marsikaj nerešenega na tem področju lahko povsem nezavedno vnašamo v delo z družino, posameznikom. Podobne izkušnje, kot so jih zapisale supervizantke, sem doživljala tudi sama:

Pridobila sem več samozaupanja, zavesti, da nekatere stvari delam dobro, da kolegice spoštujejo moje mnenje in se name obračajo s vprašanji.

Prejela sem veliko spodbude in podpore.

Pomembno je, da spoštuješ samega sebe, svoje zaznave in ugotovitve jemlješ resno, saj če sam sebe ne jemlješ resno, te tudi drugi dajejo vneimar.

3. Področje socialne politike in razvoja te politike, saj ta s svojim delovanjem nenehoma vpliva na delo, ki ga opravljam. Iz tega razloga mi je obuditev spoznanja o pomenu razumevanja namenov socialne politike, njene vloge in delovanja zelo pomembna in v ta sklop lahko dodam tudi sposobnost verbalizacije lastnih idej in načrtov in njihovo vnašanje v razvojne načrte. Supervizijo sem doživljala kot motivacijo in spodbudo v tej smeri.

4. Področje organizacijske strukture, način delovanja institucije, struktura organizacije in usklajenost posameznih odsekov v organizaciji. Ko v nekem okolju delaš že dolgo časa, postanejo nekatere stvari tako samoumevne, da lahko prav zaradi te »samoumevnosti« postanejo ovira. Ponovno pogledati v organizacijsko shemo in se jo naučiti koristno uporabiti, ponovno

si razjasniti pojma »biti odgovoren za kaj« in »biti odgovoren komu«; ponovno preveriti načine odločanja v organizaciji in uporabiti svojo možnost za vplivanje na odločitve.

5. Področje metode dela, ki se najbolj navezuje na delo s posameznikom in družino in kjer so se mi najpogosteje postavljala vprašanja izbire metode dela. Naučene metode so bile največkrat opora, včasih pa tudi »pokora« – zgodilo se je, da se v vsem skupaj preprosto nisem več znašla. Srečanja in učenje v obeh skupinah mi je ponudilo odgovore za marsikatero dilemo:

a) kako pri delu z družino in posameznikom ohraniti neodvisnost;

b) kako pridobljeno znanje iz metode dela uporabiti kot učinkovito podlago za delo; kako uspešno razvijati in graditi »lastno metodo« dela, ki mora biti prilagojena moji stvarnosti, lastnim pogledom in možnostim ter usklajena z zahtevami in pričakovanji institucije, v kateri sem zaposlena;

d) porazdelitev odgovornosti v delu s strankami in prav tako pravilno razmerje odgovornosti v supervizijskem procesu.

6. Področje stališč, ideologije, političnega ogrođa in socialne realnosti, kjer me je supervizijsko učenje usmerjalo zlasti v:

a) razmišljanja in prepoznavanja lastnih pogledov in v to, kako te poglede pravilno ubesediti.

Supervizantke so tem zapisale:

Srečala sem se s svojo nepotrpežljivostjo, kritičnostjo in ocenjevanjem dela kolegic. Ta moja nestrpnost mi ni všeč, saj tudi sam pričakujem zase strpnost, podporo, ne pa ocenjevanje in strogo kritiko. V tem vidim zase delovno točko.

Moja dosedanja izkušnja je bila, da si o zadevah, ki me obremenjujejo (spolnost, alkoholizem, droga), ne upam spregovoriti, ker se bojim reakcij [...]. Imam neprijeten občutek, vrtim se okrog simptoma in sem nezadovoljna [...]. V tem primeru sem se naučila, da pogosto ne vidim problematike, ker se vrtim okrog simptoma [...] in to me ovira na poti k rešitvi [...]. Spremeniti mnenje in pristop. Sočasno z reševanjem stisk

stranke predelujemo lastno nepredelano dilemo [...]. Da se spleča delovati naprej tudi takrat, ko se zdi stvar brezupna [...]. Da lahko izrazim svoje dileme, pomisleke, bojazni, na primeren način.

Področja, ki sem jih navedla, vidim na nek način neodvisna, po drugi strani pa med seboj neločljivo povezana in prepletena. Supervizijsko učenje je pregnalo mnoge strahove pred nastopanjem in zastopanjem lastnih stališč. Vse, česar sem se naučila, je na neki način oblikovanje moje nove poklicne podobe, zavedanje poklicne identitete – in vse to mi bo v pomoč pri delu, ki ga opravljam, in v življenju, ki ga živim.

Za konec navajam del evalvacijskega razmišljanja supervizantke:

Menim, da sem med našimi srečanji prešla več stopenj: od začetne utesjenosti, strahu pred zmoto in priznanjem napake pred skupino do sedanje sproščenosti, občutka varnosti in sprejetosti v skupini, od začetnega spraševanja o načinih, metodah in tehnikah dela do sedanje prepričanosti, da bomo skupaj našli pravo smer.

Verjamem, da supervizija vedno bolj postaja potreba in nuja našega dela in da bodo odgovorni v delovnih okoljih in na ministrstvu to potrebo še naprej zaznavali in se nanjo odzivali. Naj bo to tudi priložnost za zahvalo Socialni zbornici Slovenije, ki je pod svojim okriljem omogočila to izobraževanje, in našim učiteljicam in skupini supervizantk na Centru za socialno delo Ravne na Koroškem.

Marinka Lamprecht Štros